

Gledališka kritika

Še ena patološka mati

Florian Zeller: Mama, koprodukcija **Prešernovega gledališča** Kranj in Mestnega gledališča Ptuj, ogled premiere 1. oktobra v **Prešernovem gledališču** Kranj

Petra Vidali

Zgodb o ženskah, ki po odhodu otrok od doma izgubijo identiteto in smisel svojega bivanja, ne manjka. "Sindrom praznega gnezda" je splošno znan pojav, zdi se, da mu težko kaj dodamo in kaj odvezujemo.

Vse bolj slaven in še vedno razmeroma mlad (letnik 1979) francoski dramatik Florian Zeller ga je kljub temu postavil v izhodišče drame Mama. In tako kot je v Očetu (če niste videli uprizoritve v SLG Celje z odličnim Brankom

Završanom v glavni vlogi, ste morda videli Zellerjev z oskarjem za prirejeni scenarij nagrajeni film s pretresljivim Anthonyjem Hopkinsom) nadgradil že dodobra izkoriščen motiv demence, je tudi v Mami znan motiv razgradil in dogradil tako, da so prišle do izraza vse njegove razsežnosti.

Tako kot v Očetu je osnovna strategija spodmikanje realnosti. Tam se zdi to tako rekoč imanentna operacija, mešanje časov, izpusti, ponavljanja, izgubljanja definirajo demenco. Da je lahko to uporabil tudi v Mami, je pripeljal problem do skrajnosti. Ne samo manko, ampak očitno ignoranca otrok oziroma predvsem ljubljenega sina mater pahmeta čez rob, ko postane običajen "sindrom" psihoza.

Edino dejstvo je (najbrž), da je ona, mama, nesrečna, ker sin ne pokliče in ne odgovori niti na njen SMS, s katerim ga je povabila na nedeljsko kosilo, in da njen mož odhaja za nekaj dni na seminar. Vsemu drugemu težko določimo status: ne vemo, kaj se je res zgodilo in kaj si samo umišlja in ne, kaj je res rekla in kaj je samo mislila. Zdi se, da je na koncu pristala v bolnišnici, ker naj bi bila vzela preveliko količino uspavalnih tablet, vendar tudi to ni povsem zanesljivo. Vmes je, v blodnjah ali v resnici, privrelo na dan vse zatajevano. Najprej (domnevno) možovo varanje, pred katerim si je dolgo zatiskala oči oziroma mu je prikrivala, da ve zanj. Ampak zapustitev tega moškega ni njen bistveni problem. Njen pravi problem je obrnjen Ojdipov kompleks, globoka

navezanost na otroka moškega spola, ki dobi patološke dimenzije zaradi sinove očitno resne partnerske zveze. V njeni halucinaciji se sin po prepiru s punco vrne domov in ga poskuša mama zadržati, mu nadomestiti izgubljen (seksualni) objekt, kar se stopnjuje v dobesedni boj za moškega med materjo in punco, v eni od verzij pa sin mater (po poljubu) v bolnišnici zadavi. A ta (simbolni) umor matere ni dokončen, zdi se, da konec napoveduje perpetuiranje.

Ivica Buljan režira natančno in brez rezov, ki bi omogočili razločevanje dejstev od iluzij. Spremembe stanj se dogajajo neoznačeno. Na nekaterih mestih je implicitne predpostavke ekspliciral, dodal nekaj konotacij, ki moreče vzdušje razrahljajo, a ne prevladajo.

Uprizoritev se dogaja z minimalističnimi scenskimi rešitvami, prostorska golost z osnovnimi kosi (miza, bolniška postelja) daje uprizoritvi skoraj kafkovski pridih. Dopolnjujejo jo videoprojekcije z zamegljenimi podobami, ki potencirajo neulovljivost. Glasba napolni prostor z atmosfero psihološkega trilerja, da ne rečem grozljivke, kar Mama pravzaprav je. (Četudi jo je, tako kot navsezadnje Hitchcockov Psiho, mestoma mogoče videti kot smešno.)

Igralki in igralca dobro sodelujejo v tej igri prehajanj brez prehodov. Niso - kot bi bile na primer v starejši psihološko realistični drami - evidentno razrvane figure na robu živčnega zloma, temveč zadrževani, skoraj uspavani, omamljeni liki. Podobe iz sanj, ki (razmeroma) mirno izgovarjajo lepo prevedene Zellerjeve preproste, čiste replike.

Darja Reichman izvrstno odigra mamo. Njen splet bolečine in norosti nikoli ne zdrsne v pretiravanje, patologije ne karikira, ampak jo ohrani na nivoju vsakdanjega življenja tako rekoč. **Doroteja Nadrah** v različnih vlogah mladih žensk (sinove punce, hčerke in medicinske sestre) vnese žarečo mlado energijo, predano in

kruto obenem. **Borut Veselko** kot oče oziroma mož skoraj robotsko demonstrira hladnost, izpraznjenost in vljudnost odnosa, **Blaž Setnikar** kot sin pa posebej izgubljenost in neodločnost, ki ju je dolgo zasajala materinska ljubezen.

Vse razsežnosti sindroma praznega gnezda

Ustvarjalci uprizoritve

Prevajalka **Suzana Koncut**

Režiser **Ivica Buljan**

Umetniški svetovalec **Robert Waltl**

Dramaturginja **Marinka Poštrak**

Scenograf in kostumograf **Rudy Sabounghi**

Skladatelj in avtor priredbe songa Parle-lui de moi glasbenika Christopha **Mitja**

Vrhovnik Smrekar

Lektorica **Barbara Rogelj**

Oblikovanje svetlobe in videa **Toni Soprano Meneglejte** in **Sonda 13**

Oblikovalec maske **Matej Pajntar**

Asistentka dramaturginje **Manca Majeršič Sevšek**

Asistentka kostumografa **Bojana Fornazarič**

Igralci **Darja Reichman, Borut Veselko, Blaž Setnikar, Doroteja Nadrah**

Darja Reichman in **Blaž Setnikar**,
mama in sin Foto: Nada ŽGANK